

Täysistunto

Tiistai 29.11.2022 klo 13.59—20.30

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 299/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsitellyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Nyt näyttää siltä, että ministeri Kiuru ei ole pitämässä esittelypuheenvuoroa, joten edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.21 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies, hyvät kansanedustajat! Tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun joudun pitämään esittelypuheenvuoron. En ihan valmistautunut tähän, kun toivoin, että ministeri Kiuru olisi ollut täällä kertomassa näin tärkeästä lakiesityksestä, mutta teen nyt parhaani tässä puhujapöytätyössä ja kerron, mistä tässä on kysymys.

Kysymyksessä on siis hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Mistä tässä laissa on kysymys? Tämähän on äärettömän tärkeä laki. Tässä laissa ehdotetaan säädettäväksi uusi sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisten ja julkisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä, rekisteröintiä, omavalvontaa ja valvontaa koskeva laki. Laissa täsmennetään voimassa olevaa lainsäädäntöä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunjärjestäjien omavalvontaa ja valvontaa koskeviin säännöksiin.

Kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat ja palveluyksiköt sisältyisivät samaan rekisteriin, jolloin palvelunjärjestäjillä, palveluja käyttävillä asiakkailla ja valvontaviranomaisilla olisi entistä paremmat mahdollisuudet arvioida eri palveluja. Eli nostan tässä esiin niitä teemoja, joita pidän itse äärettömän tärkeinä.

Palveluntuottajien rekisteröimisvelvoite ei ole aiemmin koskenut julkisia sosiaali- ja terveyspalvelun tuottajia. Tähän lakiehdotukseen sisältyy siis periaatteellinen muutos, koska sen myötä yhdenmukaistetaan julkisten ja yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytykset ja rekisteröinti. Nämä julkiset palveluntuottajat ovat käytännössä hyvinvointialueita ja valtion yksiköitä tai itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia.

Tämän lakiesityksen tarkoitus on äärettömän hyvä. Tarkoitus on varmistaa henkilön asiakas- ja potilasturvallisuutta ja oikeutta laadukkaisiin palveluihin siten kuin niistä sääde-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

tään etenkin potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa. Eli lain tarkoitus on edistää palvelunjärjestäjän, palveluntuottajan ja valvontaviranomaisen välistä yhteistyötä.

Sitten sana, joka on äärettömän tärkeä. Se on ”omavalvonta”. Tähän lakiin sisältyy myös se, että palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan, joka toimii kahdessa tai useammassa palveluysikössä, tulisi laatia omavalvontaohjelma. Tämä olisi strateginen väline ja ohje palveluysiköittäin tehtäville omavalvontasuunnitelmille. Eli omavalvonta on päivän sana. Se tarkoittaa sitä, että toimijat valvovat itse itseään, ja näin vähennetään riskejä ja vahinkoja myös siellä yksikössä.

Mutta se, mistä haluan puhua ja mitä pidän äärettömän tärkeänä, on se, että lain mukaan omavalvontaan sisältyisi myös palveluntuottajan velvollisuus tarkistaa iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden kanssa työskenteleviksi aikovien henkilöiden osalta rikosrekisteriote, jos työskentelyyn kuuluisi pysyväisluontoisesti ja olennaisesti iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa iäkkään tai vammaisen henkilön kanssa, ja tähän on äärettömän tärkeää.

Olen vuonna 2014 tehnyt kirjallisen kysymyksen siitä, milloin terveydenhuoltoalalla opiskelevilta ja alalla olevilta pyydetäisiin rikosrekisteriote ja erityisesti myös huumeseu-la, sillä meillä on paljon sellaisia tilanteita, että näiden asioiden selvittäminen olisi tärkeää.

Lokakuun 10. päivä 2020 Ylen ohjelma MOT tutki kymmeniä tapauksia, joissa ikävä kyllä hoitoalan henkilön epäiltiin varastaneen vanhuksen omaisuutta. Tämä selvitystyö ja ohjelma kertoi sen, että näitä varkaustapauksia, mitä vanhustenhoivassa tapahtuu, selvitetään vastahakoisesti ja todisteiden hankkiminen jää hyvin usein omaisten harteille.

29.10.2022 Iltalehti kertoi, miten tyttären piilottama kamera tallensi totuuden, kun hoitaja varasti suuria summia iäkkäältä pariskunnalta.

12.10.2022 jälleen kuului kotihoidosta viesti, jossa kotihoitaja varasti vanhuksilta, meni yleisavaimella koteihin ja osallistui väkivaltaiseen ryöstöön. Hän sai ehdottoman tuomion.

Eli näitä on, näitä tapauksia, ja on äärettömän tärkeää... Me puhumme aika herkästä asiasta, terveydenhuoltoalasta, ja siitä, että sielläkin voidaan toimia jotenkin väärin.

Nostan muutaman huomion vielä esiin lausuntopalautteesta.

Muun muassa Espoon kaupunki totesi tämän lakiesityksen kohdalla, että vastuun siirtäminen valtuutetulle palveluntuottajalle, mitä tämä laki on nyt tekemässä, voi lisätä väärinkäytöksiä ja epäselvyyksiä ja vähentää yksittäisen palveluntuottajan tietoisuutta, sitoutumista ja vastuuta oman palvelunsa lainmukaisuudesta, laadusta ja turvallisuudesta.

Turun kaupunki totesi mielestäni aika hyvin, että epäkohtia yritetään lakiesityksen mukaan korjata pitkälti omavalvonnallisesti ja olennaisesti asiakasturvallisuutta vaarantavat epäkohdat ilmoitetaan palvelunjärjestäjälle ja valvontaviranomaiselle, mutta tämä voi sisältää riskin, että epäkohtia käsitellään liian pitkään omavalvonnallisesti ja olennaisen epäkohdan ilmoittamisen rajaa pidetään korkealla.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean vielä sen, että pitkään vanhustenhoidossa työskennelleenä olen aina kokenut, että vanhustenhoidon valvonta on jotenkin hankalaa ja sekavaa. Meillä on avi, meillä on Valvira, meillä on myös kunnat, ja sitten meillä on omaiset ja hoitoalan henkilöstö itse, joka yrittää siellä katsoa palvelujen perään. On tärkeää, että valvontaa terävöitetään ja toimitaan sillä tavalla, että me asiakkaat myös tiedetään, keneltä apua haetaan ja minne esimerkiksi valitetaan, kun sen aika on. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Nyt ministeri Kiuru tuli paikalle. Lyhyt, tiivis esittely, olkaa hyvä.

14.28 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan siis säädettäväksi laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen valvonnasta. Samalla voimassa oleva yksityisistä sosiaalipalveluista annettu laki ja yksityisestä terveydenhuollosta annettu laki kumottaisiin. Tässä on kysymys siis siitä samasta valvontalaista ja sen tuunauksesta, joka viime hallituskaudella kulki eduskunnassa kolmantena pakettina, ja nyt tämä sama valvontaa koskeva kokonaisuus on täällä eduskunnassa arvioitavana. Se siis tukee sote-rakenneuudistusta, ja tarkoituksena on varmistaa asiakas- ja potilasturvallisuus ja hyvät palvelut sekä edistää myös palveluntuottajan ja valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä.

Tässä säädettäisiin siis sote-palvelujen järjestäjien eli valtion, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän valvonnasta sekä yksityisten että julkisten palveluntuottamisen toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä, omavalvonnasta ja viranomaisvalvonnasta. Lakia ei sovellettaisi sote-palveluiden vastikkeettomaan tuottamiseen. Palveluntuottajan käsitettä käytettäisiin kuvaamaan kaikkia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavia tahoja niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta.

Palveluntuottajan olisi turvattava palveluiden laatu, asiakaskeskeisyys, turvallisuus ja asianmukaisuus ja myös valvottava niiden toteutumista. Tällä säädettäisiin toiminnan johtamista sekä vastuuhenkilöä koskevista edellytyksistä. Esityksessä täsmennettäisiin myös palvelunjärjestäjien ja palveluntuottajien omavalvontaa ja valvontaa koskevia säännöksiä. Palveluntuottajan tulisi laatia jokaiseen palveluyksikköön omavalvontasuunnitelma, johon kirjataan kaikki ne keskeiset toimenpiteet, joilla palveluntuottajat itse valvovat palveluyksikköään, henkilökunnan toimintaa sekä tuottamiensa palvelujen laatua ja turvallisuutta. Tavoitteena on ehkäistä palvelutoiminnassa ilmeneviä epäkohtia, korjata puutteita sujuvasti ja vähentää valvontaviranomaisten tarvetta puuttua niihin jälkikäteisen valvonnan keinoin.

Omavalvontaan sisältyisi myös palveluntuottajan velvollisuus tarkistaa iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden kanssa työskenteleviksi aikovien henkilöiden osalta rikosrekisteriote, jos työskentelyyn kuuluisi pysyväisluontoisesti tai olennaisesti iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohteisessa vuorovaikutuksessa iäkkään tai vammaisen henkilön kanssa.

Lisäksi laissa säädettäisiin palveluntuottajan ja henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta. Ilmoitusvelvollisuus koskee palveluntuottajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneitä asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantaneita epäkohtia sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneita tapahtumia, vahinkoja sekä sellaisia puutteita, joita ei ole korjattu annetusta ohjauksesta huolimatta.

Arvoisa puhemies! Voimassa olevan yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja koskevan lainsäädännön mukainen lupa- ja ilmoitusmenettely poistuu nyt niin, että sen sijasta toiminnan aloittaminen edellyttäisi, että sekä palveluntuottaja että palveluyksikkö olisi rekisteröity sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajarekisteriin ja että rekisteröinnistä olisi annettu päätös. Rekisteröintimenettely koskisi myös julkisia palveluntuottajia ja palveluyksiköitä. Toisin kuin ennen rekisteröinnin edellytyksenä olisi, että palveluntuottaja ja palveluyksikkö täyttäisivät niille säädetyt taloudelliset, toiminnalliset ja hallinnolliset edellytykset. Rekisteriin sisältyisi julkinen tietopalvelu, jossa olisi kaikille saatavilla tie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

dot palveluntuottajista ja palvelutoiminnasta. Näin palveluntuottaja toimittaisi palveluomintansa koskevat tiedot valvontaviranomaiselle ja vastaisi niiden oikeellisuudesta, ja myöskin toiminnan laatua ja laajuutta kohtaan voisi tehdä tarkastuksia, selvityksiä ja ennakkotarkastuksia.

Näin sitten kokonaisuudessa asiat tämän valvontalain osalta tulevat samaan virtaviivaiseen pohjaan kuin sote-uudistuskin, joka on nyt tammikuussa astumassa voimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

14.32 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämä laki on todella tarpeellinen, koska sen tarkoituksena on varmistaa sosiaali- ja terveystalvuluja käyttävän asiakkaan ja potilaan asiakas- ja potilasturvallisuus, varmistaa laadultaan hyvät palvelut sekä edistää palveluntuottajien ja valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä. Palveluntuottajan olisi turvattava palvelujen laatu, asiakaskeksuys, turvallisuus ja asianmukaisuus sekä valvottava niiden toteutumista. Valvontaviranomaisten tehtävä on omalta osaltaan valvoa sitä, että palveluntuottaja toimii asianmukaisesti. Tällä hetkellä on kuitenkin iso huoli valvontaviranomaisten resursseista. Eri puolilta Suomea kuuluu aluehallintovirastoista sama viesti siitä, että heidän nykyresursseillaan on todella vaikea hoitaa valvontatehtävää asianmukaisesti. Tämä johtaa siihen, että esimerkiksi kantelun tehneet henkilöt ja tahot joutuvat joskus kohtuuttoman kauan odottamaan päätöksiä. Erityisen huolestuttavaa on kuulla resurssivajauksesta lastensuojelun valvonnassa.

Puhemies! Tässä käsittelyssä olevassa laissa säädettäisiin myös palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvonnasta ja sen seurannasta. Lisäksi laissa säädettäisiin palveluntuottajan omasta ja henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta palveluntuottajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneistä asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantaneista epäkohdista sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneista tapahtumista, vahingoista tai vaaratilanteista sekä sellaisista puutteista, joita ei ole korjattu annetusta ohjauksesta huolimatta. Kaikki nämä säädökset ovat erittäin hyviä. Nyt olisi tärkeää, että hyvinvointialueet ja aluehallintoviranomaiset yhdessä lähtisivät toteuttamaan tätä lakia. Molempien tulee olla niin sanotusti samalla puolella pöytää varmistamassa laadukas hoito. Valvonnassa ei saa olla ensisijaisesti kysymys syyllisten etsimisestä vaan yhdessä oppimisesta. Aluehallintoviranomaisten toteuttama koulutus ja ohjaus on saatava palvelemaan hyvinvointialueita eli ennakoivan valvonnan roolia on edelleen korostettava. Tässäkin asiassa tosin aluehallintoviranomaiset ovat hiukan huolissaan, riittävätkö heidän resurssinsa tähän koulutus- ja ohjaustehtävään riittävästi.

Puhemies! Haluan nostaa esiin yhden epäkohdan, joka esitykseen on jäänyt, ja toivon, että se täällä eduskunnassa voitaisiin vielä korjata. Lakiesitys ei nimittäin mahdollista työntekijän rikostaustan tarkistamista vammaisten henkilökohtaisen avustajan työnantajamallissa. On hienoa, että esityksessä esitetään rikosrekisteriotteen tarkistamisen mahdollisuuden laajentamista vammaisten ja vanhusten palveluihin, mutta on tärkeää, että tämä on mahdollista myös työnantajamallissa. Vammaiset henkilöt ovat muita alttiimpia joutumaan hyväksikäytön ja väkivallan uhreiksi. Alttiutta voivat lisätä muun muassa riippuvuus muiden avusta sekä vaikeus puolustaa ja ilmaista itseään. Työnantajamallissa rekrytointi ja sen riskit ovat yksilön vastuulla, ja siksi olisi tärkeää, että he pystyisivät myös tarkistamaan rikosrekisteriotteen ennen palkkausta. Henkilökohtaisten avustajien työnantajia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

edustava Heta-liitto ja useat vammaisjärjestöt ovat esittäneet esityksen muuttamista tarjonteen jopa valmiin pykälämuutoksen, ja toivon, että asiaa voitaisiin vielä valiokunnassa tarkastella ja mahdollisesti tehdä korjauksia. Olisi erittäin tärkeää, että valiokunta huolellisesti arvioisi tämän Heta-liitolta ja näiltä vammaisjärjestöiltä tulleen viestin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

14.36 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kuten todettua, esityksen tarkoituksena on varmistaa sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävän asiakkaan ja potilaan asiakas- ja potilasturvallisuus, varmistaa laadultaan hyvät palvelut sekä edistää palveluntuottajan ja valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä. Valvonta on tärkeää. Kun valvonta on ollut puutteellista tai järjestelmämme on epäonnistunut, surulliset uutisotsikot näyttävät osan vanhustenhuollon todellisuudesta esimerkiksi vaippojen punnitsemisena tai haamuhoitajina. Lastensuojeluyksiköissä tapahtuvat epäkohdat tulevat esille esimerkiksi rangaistuksina tai lukitsemisena omaan huoneeseen ja ovat aivan yhtä surullisia tarinoita — mutta seurauksiltaan vieläkin pidempikestoisia. Näitä otsikoita ei Suomessa saa tulla lainkaan.

Nykyisin voimassa olevassa lainsäädännössä yksityistä terveydenhuoltoa koskeva laki on vanhentunut, ja sitä on muutettu monta kertaa. Muutosten seurauksena lainsäädännön kokonaisuus on käynyt osin vaikeaselkoiseksi ja epäjohtamukaiseksi. Myös nykyisessä yksityisiä sosiaalipalveluja koskevassa lainsäädännössä on siten havaittu puutteita.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistuessa meidän on uudistettava myös sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa. Hallituksen tavoitteena on, että omavalvontaa kehitetään sekä tehostetaan paikallista ja valtakunnallista valvontaa. Omavalvonta on tärkeä osa sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa, mutta se ei voi korvata ulkoista valvontaa, varsinkin jos vertaamme sitä viime aikoina tietoomme tulleisiin tapauksiin, joista on todettava, että valvonta ei ole ollut aina riittävää. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muuttuessa hyvinvointialueiden perustamisen myötä on perusteltua, että yksityisten palveluntuottajien lisäksi myös julkiset palveluntuottajat olisivat samassa valtakunnallisessa julkisessa rekisterissä ja valvonnassa kuin yksityiset palveluntuottajat.

Tavoissa tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja on tapahtunut vuosikymmenien aikana merkittäviä muutoksia. Palvelutuotanto on laajentunut ja monimuotoistunut. Sekä yksityiset että julkiset palveluntuottajat käyttävät yhä useammin myös alihankkijoita palvelukokonaisuuksiin kuuluvien osien tuottamiseen tai asiakkaalle järjestettävien palvelujen yhteensovittamiseen. Nämä alihankintaketjujen tuottamat ongelmat ovat meille kenties tuttuja teollisuudesta ja rakennusosalta, mutta niitä on nykyisin myöskin sosiaali- ja terveyspalveluissa. Palveluja ei enää myöskään anneta aina palveluntuottajan tilassa, vaan paljon työtä tehdään esimerkiksi asiakkaan tai potilaan kotona tai etäyhteyden välityksellä. Myös tällöin valvonnan tärkeys korostuu.

Lisäksi esitetyssä laissa säädetään myös palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvonnasta ja sen seurannasta. Edustaja Mäkisalo-Ropponen hyvin jo tuossa edellä puhui nimenomaisesti omavalvonnasta, sen tärkeydestä, tarkoituksesta omavalvonnan kautta myöskin kouluttaa ja lisätä osaamista. Mutta itse haluan korostaa sitä, että välillä ajatteleminen, että omavalvonta voisi korvata ulkoisen valvonnan, ja aina täytyy muistaa, että ulkoinen valvonta luo myöskin kannusteen toimia oikein. Omavalvonta voi täydentää tätä ulkoista valvontaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.40 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Kiitän tässä edeltäviä — sekä ministeriä että kollegoita — hyvistä puheenvuoroista, ja omalta osaltani nyt joiltakin osin pyrin täydentämään tätä tässä keskustelussa.

Aluksi joudun sanomaan, että mihinkä seepra raidoistaan pääsisi, eli entisenä lääninlääkärinä, jota työtä tein kuusi vuotta, oli päätyöni omalla lääninhallitusalueella vastata nimenomaan terveydenhuollon valvonnasta. Toki lääninlääkärin toimenkuva oli laaja, mutta valvonta oli se ehkä painavin ja lakisääteisin osuus siinä asiassa. Sitten tietysti varsinaisesti terveydenhuollon palvelujärjestelmässä toimiessa olen joutunut toiselta näkökulmalta tekemisiin sitten valvontaviranomaisten kanssa.

No, mitä valvotaan? Ihan niin kuin tässä laissa nyt kerrotaan — tiloja, että ne ovat asianmukaisia, että käytetyt välineet ovat asianmukaisia, ja ehkä tärkeimpänä, että henkilöstöä on riittävästi ja sillä on asianmukainen koulutus, se on osaavaa henkilöstöä. Mikä on vastaavan johtajan pätevyys? Se on nyt tässä laissa 10 §:ssä viimeisenä virkkeenä, jossa todetaan: ”Vastuuhenkilöllä on oltava toiminnan edellyttämä asianmukainen koulutus, kokemus ja ammattitaito.” Se on siis yleisellä tasolla määritelty.

Nyt tässä jo useita vuosia, parikymmentä vuotta, aluehallintoviranomaiset ovat korvanneet läänien sosiaali- ja terveysosastot, ja sitten meillä on ylimpänä valvontaviranomaisena ollut Valvira — korostaisin kuitenkin sitä, että myös sosiaali- ja terveysministeriö, ihan niin kuin nyt tässä 32 §:n ensimmäisessä kappaleessa todetaan: ”Tähän lakiin perustuvan toiminnan yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.” Tämä on senkin takia mielenkiintoista, että aikanaan, kun toimin siinä lääninlääkärin tehtävässä, niin silloinen sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho-Santala sanoi kerran eräissä tilaisuuksissa, että teillä on mielenkiintoinen asia ratkaistavana siellä lääninhallituksessa liittyen valvontaan. Rupesin silloin miettimään, että se oli minusta niin periaatteellinen kysymys, että se olisi kyllä pitänyt käsitellä ministeriötasolla. Eli perään tässä nyt sitä, että työnjaon ministeriön, avin ja Valviran välillä on oltava selkeä, jotta kaikki vähäiset resurssit ovat hyvässä käytössä.

Aivan kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen tässä totesi, suurin oma huoleni liittyy tähän valvonnan resursseihin. Tässä jälleen kerran käytän esimerkkiä. Silloin, kun toimin itse valvontatehtävissä, tapahtui niin, että Ruotsissa oli eräissä laboratorioissa väärennetty tuloksia. Tiedotusvälineet ottivat välittömästi yhteyttä sitten Suomessa valvontaviranomaisiin, esimerkiksi meikäläisiin, ja kysyttiin, mitenkä Suomessa tällaisen estäminen olisi mahdollista. Sanoin, että kyllä sitä ennen kaikkea ennakovalvonnalla pyritään estämään, mutta esimerkiksi silloisen Turun ja Porin läänin alueella oli 500 yksityistä terveydenhuollon yksikköä, joiden valvominen yhden tai kahden virkamiehen toimesta olisi ollut ylivoimaisia. [Puheenjohtaja koputtaa] Eli ihan lopuksi haluan korostaa tätä valvonnan riittävää resursointia. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt totean, että tämän asian käsittelyyn on vajaa 10 minuuttia aikaa, siihen pitää sisältyä ministerin vastauspuheenvuoro tässä vaiheessa. Jos halutaan tämä keskustelu lopettaa tähän yhteyteen, niin sitten on aika pitää typistettyjä puheenvuoroja. — Edustaja Niikko poissa. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

14.43 Heidi Viljanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Pidän puheeni lyhyenä puhemiehen toiveesta. — Tärkeästä asiasta on kyse, valvonnasta sosiaali- ja terveydenhuollon osalta ja nimenomaan siitä, että nyt me saadaan kaikki yhdenvertaisesti saman valvonnan piiriin, oli kyse yksityisestä taikka julkisesta palvelutuotannosta. Elikkä kyseessä on valvontalaki, joka koskee kaikin eri tavoin tuotettuja sote-palveluita. On meidän kaikkien etu, potilaiden ja asiakkaiden, että palvelut järjestetään asianmukaisella tavalla, niin että potilas- ja asiakasturvallisuudesta ja palveluiden laadusta pidetään huolta, ja näin ollen kaikki saavat tarvitsemansa hoidon ja palvelun siten kuin oikein on.

Tässä täsmennetään myöskin omavalvontaa, ja ajattelisin, että kun omavalvontaan kiinnitetään entistä enemmän huomiota, niin silloin myös ulkopuolisen valvonnan merkitys tulee vähäisemmäksi — ei kuitenkaan koskaan olemattomaksi. Siitä syystä tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja, kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen ja edustaja Lindén juuri edellä, että meidän on erityisesti kannettava huolta siitä, että valvontaviranomaisten resurssit turvataan myöskin jatkossa.

On tärkeätä, että työnantajalla on tieto siitä, että ammattilaiset ovat työhön soveltuvia, ja että erilaisia asioita kontrolloidaan. Esimerkiksi edustaja Juvonen otti esiin erilaisia tapauksia, joita on tullut ilmi, ja ne ovat valitettavia. On aivan selvää, että jos esimerkiksi päihde- tai lääkeriippuvainen ihminen työskentelee lääkekaappien läheisyydessä, niin riskit kasvavat. Nämä ovat asioita, jotka pitäisi pystyä ennalta mahdollisimman hyvin valvomaan ja ehkäisemään.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti myöskin tärkeän asian esiin koskien henkilökohtaisten avustajien työsuhteita ja työnantajana toimivan vammaisen mahdollisuutta tarkistaa rikosrekisteriotteet ennen työsuhteen alkamista. Kyseessä ei ole mikään pieni joukko, nimittäin meillä on noin 24 000 työsuhdetta Suomessa työnantajamallilla toteutettavassa henkilökohtaisessa avussa, ja sitä saa noin 14 000 vammaista henkilöä, joten tätä asiaa on myöskin sosiaali- ja terveystieteiden valvonnassa syytä tarkastella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

14.46 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Kiitän myös ministeriä tästä esityksestä, ja on hyvä, että valiokunta nyt pääsee vielä perehtymään tähän ja käymään tätä perusteellisesti läpi.

Sinällään itse asia on todella tärkeä, varsinkin nyt kun hyvinvointialueet aloittavat, ja me tiedetään meidän vanhustenhoidon ongelmat. Tänä päivänä on selvä haaste tässä valvonnassa, ja se, että nyt se ulotetaan koskemaan kaikkia toimijoita ja panostetaan nimenomaan omavalvontaan ja ennaltaehkäisyyn, on tärkeätä. Tänä päivänä aika paljon kentältä tulee myös palautetta siitä, että eri alueilla on hyvin pienet resurssit — saattaa olla suuressakin avissa ehkä yksi tai maksimissaan kaksi henkilötyövuotta panostettu valvontaan — ja myös eri alueilla on erilaisia käytäntöjä, millaisia päätöksiä tehdään. On tärkeätä, että ennalta ehkäistään, laajennetaan ja resursoidaan tätä, ja sitä kautta pystytään myös parantamaan hoidon ja hoivan laatua.

Kiitän tästä esityksestä. Nyt valiokunta pääsee vielä kuulemaan ja hiomaan tätä. Kiitoksia tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

14.47 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Pikaisesti vielä esiin nousseista teemoista, muun muassa rikosrekisteriotteen tarkastamisesta muun muassa henkilökohtaisilta avustajilta. Pidän erittäin tärkeänä, että tämäkin tulisi mahdollisesti lakiin, ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa toivon, että asiaa käsitellään.

Haluan kertoa huolen, joka tuli ryhmäkodissa asuvan omaiselta liittyen fyysiseen koskemattomuuteen. Meillä Suomessa voi olla tilanteita, joissa esimerkiksi liikuntavammaisen fyysinen tai seksuaalinen koskemattomuus ei ole turvattu. Nämä ovat vakavia asioita, ja meidän tulee tehdä sellaista lainsäädäntöä, että ihmisillä on hyvä elää ja asua ja olla esimerkiksi vaikkapa ryhmäkodissa.

Haluan vielä kiinnittää huomiota niihin asioihin, mistä viestejä vanhuksilta ja heidän omaisiltaan tulee, ja toivoisin, että me voisimme jotenkin yhdessä eduskunnassa, ja hallitus myös, pohtia, mitä oikeasti tehdään niille tapauksille, kun omaiset kertovat, että läheiseltä varastettiin jotakin. Se voi olla esimerkiksi ryhmäkodissa. Viimeisin yhteydenotto oli eräältä henkilöltä, että minun omaiseltani varastettiin ihka uudet aamutossut — eli kaikkea pientä voidaan viedä — ja vaihdettiin sitten vanhat tilalle. Nämä ovat hirveän ikäviä tapauksia, ja toivoisi, että esimerkiksi sitten siellä hoivayksiköissä puututtaisiin niihin. Keneltäkään ei saa mitään luvatta ottaa.

Varkauksia tapahtuu, ja sen takia pidän äärettömän tärkeänä, että ollaan mieluummin tiukkoja kuin lepsuja ja tarkastetaan rikosrekisteriotteet ja valvotaan sitten tarkasti asioita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Kiuru, kaksi minuuttia.

14.49 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Olen lyhyt. — Täytyy sanoa, että tämä keskustelu varmasti tukee sitä toimintalinjaa, että valvonnassa on paljon vielä kuntoon laittamista ja kyllä meillä on paikkoja, joissa voidaan onnistua vielä paremminkin. Tähän valvontalakiin kuitenkin ollaan nyt päädytty, ja saatiin tämä esitys vielä eduskuntaan, ja olen siitä tyytyväinen. Me ollaan myös resurssien puolelta jouduttu käymään hankalia keskusteluja siitä, että saadaan myöskin valvonnan resurssit turvattua aikansa tasolle, ja tätä kautta on myöskin tärkeätä, kun valvontaa tässä tuunataan, että tehdään se niin, että se on järkevällä tavalla rakennettua. Tässä palveluiden tarjoaja antaisi siis rekisteröintiä koskevat tiedot sähköisesti Valviralle, joka välittäisi ne automaattisesti sitten sen aluehallintoviraston alueelle, jolla tämä toiminta tapahtuisi. Toisaalta jos sitten olisi kysymyksessä usealla alueella toimiva palveluntuottaja, silloin tässä yhteydessä asian käsittelee Valvira itse, ja näin sitten säästyy myöskin turhaa työtä eri alueilta.

Laki astuu muuten voimaan tammikuussa 24 — jätin sen tuossa vahingossa sanomatta — ja sekin kertoo siitä, että meillä on aikaa nyt myös tietoteknisesti varautua tähän isoon muutokseen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

14.50 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kyllä ilahduttavaa se, että palveluntuottajalle tulee velvollisuus tarkastaa nämä rikosrekisteriotteet vanhusten ja vammaisten henkilöiden kanssa työskenteleviksi aikovien henkilöiden osalta, ja se on kyl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

lä erinomainen uudistus. Tätähän käytiin läpi itse asiassa täällä eduskunnassa silloin viimeksi, kun mahdollistettiin lasten kanssa työskenteleviltä alle kolmen kuukauden työsuhteeseen otettavilta myöskin tämä sama asia, ja silloin lakivaliokunta myöskin tämän omaan mietintöönsä kirjasi, ja tätä on odotettu ja kaivattu aika kauan.

Niin kuin me ollaan nähty nyt muutaman viimeisen vuoden aikana, niin nimenomaan vanhuksiin ja vammaisiin on kohdistunut erittäin törkeitä muun muassa seksuaalirikoksia, ja se on tässä yhteiskunnassa aivan täysin kestämaton tilanne, jos tällaiseen ei puututa. Kaikkea ei tietenkään tälläkään asialla saada korjattua ja selville, mutta pidän tätä edistysaskelta kyllä joka tapauksessa erinomaisena. Itse asiassa kyllä voisi ajatella, että kun terveydenhuoltoalalla, hoiva-alalla kuitenkin ollaan tietynlaisessa valtasuhteessa hoidettaviin, niin tälle alalle sopisi kyllä aivan erinomaisesti tällainen nuhteettomuusperiaate, joka on esimerkiksi poliisissa, ja siltä osin katsoisin, että tätäkin asiaa ehkä jossain kohtaa kannattaisi pohtia, sillä kaikki asiathan eivät tietenkään näy rikosrekisteriotteelta, mutta sen sijaan turvallisuusselvityspuolelta näkyvät. Voi ajatella näin, että jos vapaa-ajallansa esimerkiksi joutuu paljon poliisin kanssa tekemisiin tai tällaisiin sakkotilanteisiin huumausaineiden kanssa, niin se ei ehkä voi olla vaikuttamatta myöskään siihen työn sisältöön.

Mutta tämä kohta on kyllä erinomainen edistysaskel eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.